

Uzasadnienie

Projekt zakłada:

- a) prawo dziecka w wieku od 3 do 5 roku życia do korzystania z wychowania przedszkolnego,
- b) obowiązek odbycia rocznego przygotowania przedszkolnego w przedszkolu, oddziale przedszkolnym w szkole podstawowej lub innej formie wychowania przedszkolnego przez dziecko 6 – letnie,
- c) obowiązek szkolny od 7 roku życia,
- d) prawo do rozpoczęcia edukacji szkolnej od 6 roku życia - na wniosek rodziców - pod warunkiem:
 - korzystania przez dziecko z wychowania przedszkolnego w roku szkolnym poprzedzającym rok szkolny, w którym ma rozpocząć naukę w szkole podstawowej albo
 - posiadania opinii poradni psychologiczno-pedagogicznej o możliwości rozpoczęcia nauki w szkole podstawowej.

W przypadku dziecka urodzonego w okresie wrzesień-grudzień opinia poradni psychologiczno-pedagogicznej o możliwości rozpoczęcia nauki w szkole podstawowej jest obligatoryjna;

- e) możliwość odroczenia obowiązku szkolnego przez dziecko 7–letnie - rozpoczęcie spełniania przez dziecko obowiązku szkolnego może być odroczone o jeden rok szkolny, jeżeli dziecko posiada opinię poradni psychologiczno-pedagogicznej, z której wynika potrzeba odroczenia;
- f) możliwość kontynuacji w roku szkolnym 2016/2017 nauki w klasie pierwszej szkoły podstawowej przez dzieci 7-letnie, które rozpoczęły edukację w klasie pierwszej w roku szkolnym 2015/2016 jako 6-latki – na wniosek rodziców złożony do dyrektora szkoły w terminie do końca marca 2016 r.; w przypadku złożenia takiego wniosku dziecko nie podlega klasyfikacji rocznej ani promowaniu do klasy drugiej, a także nie otrzymuje świadectwa szkolnego promocyjnego;
- g) wprowadzenie możliwości odroczenia obowiązku szkolnego w przypadku dzieci posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego do 9 roku życia;
- h) przesunięcie terminu przekształcenia oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych w przedszkola – z 1 września 2016 r. na 1 września 2019 r.

- i) przesunięcie terminu wprowadzenia nowych przepisów dotyczących ramowych statutów publicznych: przedszkoli, szkół i placówek z 1 września 2016 r. na 1 września 2019 r.
- j) wzmocnienie roli kuratora oświaty w kształtowaniu sieci przedszkoli i planu sieci szkół. Przywrócenie obowiązku uzyskiwania pozytywnej opinii organu nadzoru pedagogicznego w przypadku likwidacji szkoły lub placówki prowadzonej przez jednostkę samorządu terytorialnego;
- k) przywrócenie obowiązku uzyskiwania pozytywnej opinii kuratora w przypadku udzielania przez jednostkę samorządu terytorialnego zezwolenia na założenie przez osobę fizyczną lub osobę prawną inną niż jednostka samorządu terytorialnego publicznej szkoły lub placówki;
- l) przywrócenie obowiązku opiniowania przez kuratora oświaty planów pracy publicznych placówek doskonalenia nauczycieli;
- m) powierzenie ministrowi właściwemu do spraw oświaty i wychowania kompetencji powoływania i odwoływania kuratorów i wicekuratorów oświaty.

I. Obowiązek szkolny 7-latka

Obniżenie wieku obowiązku szkolnego zostało wprowadzone wbrew woli większości rodziców. Dlatego projektowane zmiany w ustawie o systemie oświaty uwzględniają zdanie rodziców, którzy protestowali przeciwko obniżeniu wieku obowiązku szkolnego, podpisując się pod obywatelskimi projektami ustaw przywracających obowiązek szkolny od 7 roku życia w 2012 i 2015 r. oraz wnioskiem o referendum edukacyjne w 2013 r.

Poselski projekt ustawy *o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz niektórych innych ustaw* zakłada powrót do stanu prawnego, w którym obowiązkiem szkolnym były objęte dzieci od 7 roku życia.

Art. 1 pkt 4 projektu ustawy (art. 15 ust. 2 ustawy o systemie oświaty) stanowi, że obowiązek szkolny rozpoczyna się z początkiem roku szkolnego w roku kalendarzowym, w którym dziecko kończy 7 lat, oraz trwa do ukończenia gimnazjum, nie dłużej jednak niż do ukończenia 18 roku życia.

Prawem rodziców będzie natomiast – zgodnie z art. 1 pkt 5 lit. a projektowanej ustawy (art. 16 ust. 1 ustawy o systemie oświaty) - zapisanie do pierwszej klasy szkoły podstawowej dziecka, które w danym roku kalendarzowym kończy 6 lat.

Dyrektor szkoły, na wniosek rodziców, będzie mógł przyjąć do szkoły dziecko 6-letnie urodzone w okresie 1 stycznia - 31 sierpnia, jeżeli dziecko spełnia jeden z poniższych warunków:

- korzystało z wychowania przedszkolnego w roku szkolnym poprzedzającym rok szkolny, w którym ma rozpocząć naukę w szkole podstawowej albo
- uzyskało opinię poradni psychologiczno – pedagogicznej o możliwości rozpoczęcia nauki w szkole podstawowej.

W przypadku dziecka urodzonego w okresie od 1 września do 31 grudnia, oprócz wniosku rodziców zawsze konieczne będzie posiadanie przez dziecko opinii poradni psychologiczno-pedagogicznej o możliwości rozpoczęcia nauki w szkole podstawowej.

Proponowane zmiany wychodzą naprzeciw oczekiwaniom i potrzebom rodziców dzieci 6 – letnich, którzy – protestując przeciwko obniżeniu wieku obowiązku szkolnego – zwracali uwagę na:

- emocjonalne problemy dziecka,
- nieprzygotowanie infrastruktury części szkół na przyjęcie 6-latków,
- nauczanie w oddziałach mieszanych złożonych z uczniów 6 – i 7 – letnich,
- oparcie dużej części pracy dydaktycznej z 6-latkami na pakietach edukacyjnych i podręcznikach, wymuszającej długotrwałe siedzenie przy stolikach,
- niedostosowanie opieki świetlicowej do potrzeb emocjonalnych młodszych dzieci.

W projekcie wprowadzone zostały także przepisy przejściowe odnoszące się do roku szkolnego 2015/2016 oraz 2016/2017.

Zgodnie z art. 7 projektowanej ustawy, dzieci urodzone w 2009 r., które są już w obowiązku szkolnym, w roku szkolnym 2015/2016, będą mogły – na wniosek rodziców – kontynuować naukę w pierwszej klasie szkoły podstawowej w roku szkolnym 2016/2017. W przypadku złożenia takiego wniosku przez rodziców do dyrektora szkoły (w terminie do 31 marca 2016 r.), dziecko nie będzie podlegało klasyfikacji rocznej, a tym samym promowaniu do klasy drugiej; jeżeli rodzice zdecydują, że ich dziecko będzie kontynuować naukę w klasie pierwszej w szkole, do której uczęszcza, wobec tego dziecka nie będzie przeprowadzane postępowanie rekrutacyjne.

Jednocześnie dziecko to do końca roku szkolnego 2015/2016 będzie obowiązane do kontynuowania nauki w klasie I albo będzie mogło korzystać z wychowania przedszkolnego w przedszkolu, oddziale przedszkolnym w szkole podstawowej lub innej formie wychowania przedszkolnego, jeżeli dyrektor wybranego przez rodziców przedszkola lub szkoły albo osoba prowadząca inną formę wychowania przedszkolnego wyrazi zgodę na przyjęcie dziecka. W przypadku braku możliwości korzystania z wychowania przedszkolnego (brak miejsca), dziecko kontynuuje naukę w klasie I.

Ta regulacja jest zgodna z oczekiwaniami wielu rodziców i potrzebami dzieci, zwłaszcza uczęszczających do klas mieszanych, w którym uczą się zarówno dzieci 6 – jak i 7 - letnie. Jak wynika z opinii rodziców, młodsze dzieci mają problemy z koncentracją uwagi, nie nadążają z wypełnianiem poleceń wydawanych przez nauczyciela, potrzebują więcej czasu na

wykonanie zadań. Proponowana zmiana pomoże w wyrównaniu szans edukacyjnych tych dzieci, które na starcie szkolnym natrafiły na problemy adaptacyjne i trudności z realizacją obowiązków szkolnych.

Zakłada się, że w roku szkolnym 2016/2017 naukę w klasie pierwszej szkoły podstawowej podejmą:

- dzieci urodzone w 2009 r., którym, na wniosek rodziców, w roku szkolnym 2015/2016 odroczone rozpoczęcie spełniania obowiązku szkolnego, tj. 92,5 tysiąca uczniów,
- dzieci urodzone w 2009 r. którym, na wniosek rodziców, odroczone spełnianie obowiązku szkolnego w okresie od września do grudnia 2015 r.,
- dzieci urodzone w 2009 r., które, na wniosek rodziców, będą kontynuować naukę w pierwszej klasie szkoły podstawowej w roku szkolnym 2016/2017,
- dzieci urodzone w 2010 r., które, na wniosek rodziców, jako sześciolatki – zostaną zapisane do klasy pierwszej.

II. Uczniowie ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi

W przypadku dzieci posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego zachowana została możliwość dwukrotnego odroczenia spełniania obowiązku szkolnego. Dzieciom tym rozpoczęcie spełniania obowiązku szkolnego będzie mogło być odroczone nie dłużej niż do końca roku szkolnego w tym roku kalendarzowym, w którym dziecko kończy 9 lat (art. 1 pkt 2 lit. a i pkt 6 projektu). W tym przypadku dziecko będzie kontynuowało przygotowanie przedszkolne.

W celu zachowania przejrzystości przepisów zasady odraczania obowiązku szkolnego dzieci posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego zostały określone w dodawanym art. 16a ustawy o systemie oświaty. Biorąc pod uwagę postępujący rozwój dziecka niepełnosprawnego oraz konieczność dostosowania dalszych oddziaływań edukacyjno-terapeutycznych do zmieniających się potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych dziecka, w przepisie tym wskazano, że na wniosek rodziców dyrektor szkoły obwodowej odracza rozpoczęcie spełniania przez dziecko obowiązku szkolnego w danym roku szkolnym. Wniosek można złożyć ponownie w roku kalendarzowym, w którym dziecko kończy 8 lat. Do wniosku dołącza się orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego oraz opinię poradni psychologiczno-pedagogicznej, w tym poradni specjalistycznej, z której wynika potrzeba takiego odroczenia. Opinie, tak jak dotychczas, będą mogły być wydawane przez poradnie publiczne oraz niepubliczne, założone zgodnie z art. 82 oraz zatrudniające pracowników posiadających kwalifikacje określone dla pracowników publicznych poradni psychologiczno-pedagogicznych.

W projektowanych regulacjach wskazano, tak jak dotychczas, jednostki systemu oświaty, w których dzieci, którym odroczone rozpoczęcie spełniania obowiązku szkolnego, mogą kontynuować przygotowanie przedszkolne. Są to: przedszkola, inne formy wychowania przedszkolnego, oddziały przedszkolne w szkołach podstawowych (do 1 września 2019 r.),

a w przypadku dzieci posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego wydane ze względu na niepełnosprawności sprzężone, z których jedną z niepełnosprawności jest niepełnosprawność intelektualna w stopniu umiarkowanym lub znacznym – także ośrodki umożliwiające tym dzieciom realizację odpowiednio obowiązku przygotowania przedszkolnego, obowiązku szkolnego i obowiązku nauki, o których mowa w art. 2 pkt 5 ustawy o systemie oświaty.

III. Wychowanie przedszkolne

1. Oddziały przedszkolne w szkołach podstawowych

Dotychczasowe przepisy prawa oświatowego przewidywały przekształcenie z dniem 1 września 2016 r. funkcjonujących oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych w przedszkola. Powstające w wyniku przekształcenia przedszkola miały spełniać warunki dotyczące ochrony przeciwpożarowej określone w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej.

Organy prowadzące szkoły podstawowe z oddziałami przedszkolnymi, zarówno gminy, jak i inne osoby prawne i fizyczne, wielokrotnie postulowały konieczność przesunięcia tego terminu, argumentując to brakiem dostatecznego czasu na przystosowanie do nowych przepisów lokali zajmowanych przez oddziały przedszkolne, brakiem środków finansowych na to przystosowanie, trudnościami w spełnieniu przepisów rozporządzenia szczególnie w budynkach nietypowych, adaptowanych do potrzeb szkoły. Ostatnio zaczęły pojawiać się informacje, że w związku z tymi trudnościami, organy prowadzące, w tym zwłaszcza gminy, planują zlikwidowanie oddziałów przedszkolnych, by uniknąć kłopotliwego ich zdaniem przekształcenia. Takie działanie mogłoby przyczynić się do zmniejszenia liczby miejsc wychowania przedszkolnego.

Wobec powyższego zakłada się, że przekształcenie oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych w przedszkola zostanie przesunięte na 1 września 2019 r. Proponowany termin umożliwi organom prowadzącym lepsze przygotowanie się do przekształcenia oddziałów przedszkolnych w przedszkola. Decyzje dotyczące ewentualnej likwidacji oddziałów przedszkolnych będą mogły być poprzedzone wnikliwą analizą potrzeb w zakresie wychowania przedszkolnego, uwzględniającą tendencje demograficzne po wdrożeniu wprowadzanych rozwiązań prorodzinnych.

2. Prawo dziecka 5-letniego do wychowania przedszkolnego i obowiązek przygotowania przedszkolnego 6-latków

Ponieważ edukacja szkolna powinna być poprzedzona przygotowaniem przedszkolnym, dzieci 6-letnie zostaną objęte obowiązkiem przygotowania przedszkolnego. Jest to istotne

w kontekście przywrócenia dotychczasowego rozpoczynania obowiązku szkolnego w wieku 7 lat.

Edukacja najmłodszych dzieci ma być skuteczna i przyjazna. W tym celu systematycznie wprowadzane są przepisy pozwalające na dostosowanie aktualnych społecznych oczekiwań do potrzeb ucznia i rodzica. To od decyzji rodziców zależy, czy dziecko zacznie korzystanie z wychowania przedszkolnego w wieku 3 lat, czy później.

Wychowanie jest procesem integralnym, ciągłym i wieloaspektowym. Możliwość uczestniczenia w zajęciach przedszkolnych pozwala dziecku na rozwijanie jego predyspozycji, poszerzanie umiejętności psychospołecznych i zabawę w gronie rówieśników. Przedszkola zapewniają opiekę, wychowanie i uczenie się w atmosferze akceptacji i bezpieczeństwa, jednocześnie tworząc warunki umożliwiające dziecku osiągnięcie gotowości szkolnej. Nauczyciele wychowania przedszkolnego pełnią funkcję doradcą i wspierającą działania wychowawcze, pomagają w rozpoznawaniu możliwości rozwojowych dziecka i podjęciu wczesnej interwencji specjalistycznej. Kształtowanie atmosfery wzajemnego zaufania, otwarcia na potrzeby dziecka i oczekiwania rodziców wpływa bezpośrednio na jakość działań ukierunkowanych dla dobra dziecka.

Niepodważalna jest jednak rola rodziców w wychowaniu własnych dzieci, którzy najlepiej wiedzą, jakie są ich potrzeby i możliwości. To wiedza, doświadczenie i posiadane umiejętności pozwalają rodzicom na podejmowanie decyzji w sprawie edukacji ich dzieci.

W związku z tym zasadne jest, by rodzice mieli prawo wyboru korzystania z wychowania przedszkolnego przez ich dziecko.

Gminy nadal będą zobowiązane do zapewnienia miejsc w placówkach wychowania przedszkolnego dla wszystkich uprawnionych dzieci.

Docelowo, zmiana przepisu art. 14 ust. 3b ustawy o systemie oświaty gwarantuje dzieciom w wieku 3-5 lat prawo do korzystania z wychowania przedszkolnego. Od dnia 1 września 2016 r. wszystkie dzieci 6-letnie oraz wszystkie chętne dzieci 4- i 5-letnie mają mieć zapewnione miejsce realizacji wychowania przedszkolnego.

W związku z projektowanymi zmianami w zakresie obowiązkowego rocznego przygotowania przedszkolnego, obowiązku szkolnego oraz przesunięciem na 1 września 2019 r. terminu przekształcenia oddziałów przedszkolnych funkcjonujących w szkołach podstawowych w przedszkola, proponuje się także zachowanie w mocy dotychczasowych przepisów wykonawczych wydanych na podstawie art. 60 ust. 2 ustawy o systemie oświaty (tj. przepisów dotyczących ramowych statutów publicznych: przedszkoli, szkół i placówek) do dnia 1 września 2019 r.

3. Dotowanie wychowania przedszkolnego

Na dofinansowanie zadań w zakresie wychowania przedszkolnego gmina otrzymuje dotację celową z budżetu państwa. Wysokość dotacji dla danej gminy na dany rok jest obliczana jako iloczyn kwoty rocznej oraz liczby dzieci korzystających z wychowania przedszkolnego na obszarze danej gminy, ustalonej na podstawie danych systemu informacji oświatowej według stanu na dzień 30 września roku poprzedzającego rok udzielenia dotacji. Wysokość kwoty rocznej dotacji na każde dziecko, w roku 2016 została określona w art. 11 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 13 czerwca 2013 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz niektórych innych ustaw.

Z uwagi na przeprowadzaną zmianę dotyczącą podwyższenia wieku obowiązku szkolnego do 7 lat, znaczna część dzieci w wieku 6 lat pozostanie objęta wychowaniem przedszkolnym. Natomiast dotacja na dofinansowanie zadań w zakresie wychowania przedszkolnego na rok 2016 będzie ustalana na podstawie danych SIO według stanu na dzień 30 września 2015 roku. Do jej naliczenia nie zostanie uwzględniony efekt zwiększonej liczby dzieci w wieku 6 lat objętych wychowaniem przedszkolnym od września 2016 roku. Według danych SIO w roku szkolnym 2015/2016 odsetek dzieci w wieku 6 lat objętych wychowaniem przedszkolnym wyniósł 21%. Jednocześnie, biorąc pod uwagę prawo (a nie obowiązek) rodziców do rozpoczęcia edukacji szkolnej przez ich 6-letnie dzieci, przyjęto, że w roku szkolnym 2016/2017 odsetek dzieci w wieku 6 lat objętych wychowaniem przedszkolnym może wynieść 90%.

Biorąc pod uwagę powyższe, należy spodziewać się, że w okresie tych 4 miesięcy 2016 r. (tj. wrzesień – grudzień) gminy będą musiały zwiększyć wydatki ponoszone na wychowanie przedszkolne. W związku z tym proponowana zmiana art. 11 ust. 1 ma na celu podwyższenie wysokości kwoty rocznej dotacji na dofinansowanie zadań w zakresie wychowania przedszkolnego w 2016 roku, tak aby zrekompensować gminom część zwiększonych wydatków ponoszonych na wychowanie przedszkolne w okresie 4 ostatnich miesięcy.

Ponieważ zakłada się, że od września 2016 roku liczba dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w stosunku do roku szkolnego 2015/2016 może wzrosnąć o ok. 15%, należy przyjąć, że wcześniej ustalona kwota dotacji na 2016 rok w wysokości 1.305 zł, powinna być zwiększona do 1.370 zł.

IV. Wzmocnienie roli kuratora oświaty w kształtowaniu planu sieci szkół i przedszkoli. Przywrócenie obowiązku uzyskiwania pozytywnej opinii organu nadzoru pedagogicznego w przypadku likwidacji szkoły lub placówki prowadzonej przez jednostkę samorządu terytorialnego

W obecnym stanie prawnym rola organu sprawującego nadzór pedagogiczny, w obszarze kształtowania sieci publicznych przedszkoli i szkół, ogranicza się do opiniowania likwidacji lub przekształcania przedszkoli, szkół i placówek prowadzonych przez jednostki samorządu terytorialnego. Opinie organów sprawujących nadzór pedagogiczny nie mają jednak charakteru wiążącego.

W ostatnich latach można było zaobserwować zmiany w sieci szkół prowadzonych przez jednostki samorządu terytorialnego mające na celu zastąpienie ich szkołami prowadzonymi przez inne podmioty. Działania takie z reguły były podyktowane głównie względami

ekonomicznymi i miały na celu ograniczenie wydatków ponoszonych przez jednostki samorządu terytorialnego na prowadzenie szkół i placówek publicznych (w tym omijanie przepisów ustawy - Karta Nauczyciela, m.in. w zakresie gwarancji dotyczących wysokości wynagrodzeń nauczycieli).

Przedstawiona w projekcie propozycja dodania w art. 14a ustawy o systemie oświaty ust. 2a i w art. 17 ust. 7 ma na celu przywrócenie kontroli kuratorów oświaty nad działaniami jednostek samorządu terytorialnego w zakresie racjonalnego kształtowania sieci publicznych szkół i przedszkoli. Ustalenie przez radę gminy sieci publicznych przedszkoli i innych form wychowania przedszkolnego będzie możliwe po uzyskaniu pozytywnej opinii kuratora oświaty. Kurator oświaty oceni czy projektowana sieć przedszkoli i innych form wychowania przedszkolnego zapewni wszystkim dzieciom zamieszkałym na terenie gminy, obowiązującym do realizacji obowiązkowego rocznego przygotowania przedszkolnego możliwość spełniania tego obowiązku. Taka sama zasada będzie dotyczyła ustalenia przez radę gminy lub radę powiatu planu sieci publicznych szkół. Kurator opiniując projekt planu sieci szkół oceni czy nowy kształt sieci umożliwi dzieciom i młodzieży zamieszkałym na terenie danej jednostki samorządu terytorialnego realizację obowiązku szkolnego i obowiązku nauki.

Jednocześnie zmiana art. 59 ust. 2 ustawy o systemie oświaty uniemożliwi zlikwidowanie lub przekształcenie szkoły lub placówki prowadzonej przez jednostkę samorządu terytorialnego bez uzyskania pozytywnej opinii organu sprawującego nadzór pedagogiczny. Zgodnie z zaproponowanym brzmieniem nowego ust. 2c w art. 59 ustawy o systemie oświaty opinia organu sprawującego nadzór pedagogiczny będzie, tak jak przed nowelizacją ustawy o systemie oświaty z dnia 19 marca 2009 r., wydawana w drodze postanowienia. Na postanowienie będzie przysługiwało:

- 1) zażalenie do ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania – w przypadku postanowienia wydanego przez kuratora oświaty;
- 2) wniosek o ponowne rozpatrzenie sprawy przez ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego – w przypadku postanowienia wydanego przez tego ministra.

Nowe przepisy będą miały zastosowanie do spraw, w których proces likwidacji lub przekształcenia rozpoczął się, ale nie został zakończony ostateczną uchwałą o likwidacji lub przekształceniu uchwaloną przez organ stanowiący jednostki samorządu terytorialnego przed dniem wejścia w życie ustawy nowelizującej. Natomiast nowe przepisy nie będą miały zastosowania w przypadkach, w których doszło już do uchwalenia ostatecznych uchwał o likwidacji lub przekształceniu szkoły lub placówki przed dniem wejścia w życie ustawy nowelizującej. Oznacza to, że organ stanowiący, który do dnia wejścia w życie ustawy nowelizującej wyraził intencję o zamiarze likwidacji szkoły lub jej przekształceniu i nie zakończył wszczętej procedury ostateczną uchwałą o likwidacji lub przekształceniu będzie miał obowiązek stosować nowe przepisy.

V. Przywrócenie obowiązku uzyskiwania pozytywnej opinii kuratora w przypadku udzielania przez jednostkę samorządu terytorialnego zezwolenia na założenie przez

osobę fizyczną lub osobę prawną inną niż jednostka samorządu terytorialnego publicznej szkoły lub placówki

Projektowane brzmienie art. 58 ust. 3 ustawy o systemie oświaty jest dopełnieniem zaproponowanych zmian mających na celu wzmocnienie roli organu nadzoru pedagogicznego w kształtowaniu sieci szkół i przedszkoli. Wydanie zezwolenia na założenie publicznej szkoły lub placówki, przez osobę prawną inną niż jednostka samorządu terytorialnego lub osobę fizyczną, będzie poprzedzone uzyskaniem pozytywnej opinii kuratora oświaty.

Wprowadzenie projektowanej w art. 58 zmiany uniemożliwi ewentualne próby zastąpienia szkoły prowadzonej przez jednostkę samorządu terytorialnego publiczną szkołą prowadzoną przez inny podmiot, czyli szkołą, która co do zasady ma być jedynie uzupełnieniem sieci.

Zgodnie z art. 14 projektu ustawy, do postępowań w sprawie uzyskania zezwolenia na założenie publicznej szkoły lub placówki wszczętych przed dniem wejścia w życie ustawy nowelizującej będą miały zastosowanie dotychczasowe przepisy. Oznacza to, że w tych przypadkach do wydania zezwolenia nie będzie potrzebna pozytywna opinia kuratora oświaty.

Po wejściu w życie proponowanych zmian art. 14a, art. 17, art. 58 i 59 ustawy o systemie oświaty kurator oświaty będzie gwarantem właściwej realizacji obowiązkowego zadania własnego samorządów, związanego z prowadzeniem publicznych szkół i placówek.

VI. Przywrócenie obowiązku opiniowania przez kuratora oświaty planów pracy publicznych placówek doskonalenia nauczycieli.

Zmiana w art. 31 ust. 1 ustawy o systemie oświaty (dodanie nowego pkt 10a) ma na celu wzmocnienie skuteczności oddziaływań kuratora oświaty jako organu nadzoru pedagogicznego. Kurator oświaty będzie mógł sprawdzać przestrzeganie przez placówki doskonalenia nauczycieli przepisów prawa nie tylko, tak jak to ma miejsce obecnie, w trybie kontroli prowadzonych na podstawie przepisów rozporządzenia w sprawie nadzoru pedagogicznego, ale także będzie sprawował nadzór o charakterze prewencyjnym i będzie opiniował plany pracy publicznych placówek doskonalenia nauczycieli. Zgodnie bowiem z przepisami rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 19 listopada 2009 r. w sprawie placówek doskonalenia nauczycieli (Dz. U. z 2014 r. poz. 1041, z późn. zm.) od dnia 1 stycznia 2013 r. zadaniem obowiązkowym publicznych placówek doskonalenia nauczycieli jest organizowanie i prowadzenie doskonalenia zawodowego nauczycieli w zakresie wynikającym z kierunków polityki oświatowej państwa, ustalanych przez Ministra Edukacji Narodowej na dany rok szkolny na podstawie przepisów art. 35 ust. 2 pkt 1 ustawy o systemie oświaty. Oznacza to, że publiczne placówki doskonalenia nauczycieli mają obowiązek udostępniać nauczycielom ofertę form doskonalenia obejmującą zagadnienia związane z problematyką, która jest najistotniejsza z punktu widzenia polityki oświatowej państwa. Przygotowywane na dany rok szkolny formy doskonalenia nauczycieli publiczna placówka doskonalenia umieszcza w planie pracy na dany rok szkolny, a obowiązkiem

kuratora oświaty będzie wyrażenie opinii na temat spełniania przez placówkę obowiązków wynikających z ww. przepisów.

VII. Powierzenie ministrowi właściwemu do spraw oświaty i wychowania kompetencji powoływania i odwoływania kuratorów i wicekuratorów oświaty.

W świetle obowiązujących obecnie przepisów uprawnienia w zakresie powoływania i odwoływania kuratora oświaty przypisane są wojewodzie. Przy powoływaniu i odwoływaniu kuratora oświaty wymagane jest uzyskanie zgody ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania. Projektowana zmiana w art. 30 ustawy o systemie oświaty zakłada, że kurator oświaty będzie powoływany i odwoływany przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania. Tak jak dotychczas, wyłonienie kandydata na stanowisko kuratora oświaty nastąpi w drodze konkursu ogłoszonego przez wojewodę. W projektowanej ustawie określono skład komisji konkursowej oraz wskazano sytuacje, w których minister właściwy do spraw oświaty i wychowania wyznaczy osobę pełniącą obowiązki kuratora oświaty oraz będzie mógł powołać na stanowisko kuratora oświaty, po zasięgnięciu opinii wojewody, wyznaczonego przez siebie kandydata. Minister właściwy do spraw oświaty i wychowania, w drodze rozporządzenia, określi regulamin konkursu na stanowisko kuratora oświaty, wzór ogłoszenia o konkursie, tryb pracy komisji konkursowej oraz sposób głosowania, możliwość unieważnienia konkursu w przypadku naruszenia przepisów dotyczących jego przeprowadzania.

Zgodnie z projektem, na wniosek kuratora i po zasięgnięciu opinii wojewody, minister właściwy do spraw oświaty i wychowania będzie powoływał i odwoływał wicekuratorów oświaty. Wobec kandydatów na stanowisko wicekuratora oświaty w projekcie ustawy sformułowano wymagania dotyczące poziomu wykształcenia, stopnia awansu zawodowego nauczyciela, stażu pracy i doświadczenia zawodowego.

W związku ze zmianami w zakresie powoływania i odwoływania kuratorów oświaty, w przepisach przejściowych projektowanej ustawy proponuje się, aby osoby powołane na stanowisko kuratora oświaty zgodnie z dotychczasowymi przepisami i zajmujące je w dniu wejścia w życie ustawy zajmowały to stanowisko do dnia powołania kuratora oświaty zgodnie z przepisami projektowanej ustawy, ale nie dłużej niż przez trzy miesiące od dnia wejścia w życie nowych przepisów.

VIII. Przewidywane skutki społeczne, gospodarcze i finansowe

W roku szkolnym 2015/2016 w klasach I szkół podstawowych rozpoczęło naukę ok. 537 tys. dzieci, w tym 318 tys. dzieci sześciolletnich. (dla porównania w roku szkolnym 2013/2014 było to 365 tys. dzieci, w tym 63 tys. dzieci sześciolletnich). Obecnie mamy ok. 1 141 tys. dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym. Jest to mniej o 156 tys. dzieci (12%) niż w roku 2013, kiedy to prawie 1,3 mln dzieci przebywało w placówkach wychowania przedszkolnego.

Projektowane objęcie obowiązkiem szkolnym dzieci siedmioletnich oraz wprowadzenie prawa rodziców do decydowania o rozpoczęciu edukacji szkolnej przez dzieci sześciolletnie

nie musi powodować zmniejszenia się łącznej liczby uczniów objętych edukacją szkolną i przedszkolną. Niezależnie od decyzji rodziców dziecko sześciolatnie będzie uczniem szkoły podstawowej lub wychowankiem przedszkola, oddziału przedszkolnego w szkole podstawowej lub innej formy wychowania przedszkolnego.

Podobnie objęcie dziecka pięcioletniego prawem do edukacji przedszkolnej zamiast istniejącego obecnie obowiązku, nie spowoduje zapewne istotnego zmniejszenia się odsetka dzieci pięcioletnich objętych wychowaniem przedszkolnym. Z całą pewnością będzie on większy od odsetka dzieci czteroletnich w wychowaniu przedszkolnym (86%), choć może być niższy niż obecny, wynikający z obowiązku (blisko 100%).

Mając powyższe na uwadze, w ocenie wnioskodawców, skutki finansowe zmian dla całego sektora finansów publicznych, będą z dużym prawdopodobieństwem neutralne. Istotną kwestię będzie raczej stanowił właściwy podział między środki zapewniane przez budżet państwa w postaci transferów w ramach części oświatowej subwencji ogólnej oraz dotacji celowych, a środki zapewniane przez budżety jednostek samorządu terytorialnego pochodzące z innych źródeł dochodów. Właściwy podział będzie zależał od decyzji rodziców co do objęcia ich sześciolatnich dzieci edukacją szkolną.

W zakresie transferów z budżetu państwa, wspomnieć należy przede wszystkim o części oświatowej subwencji ogólnej. Wspierać ma ona takie kształtowanie dochodów jednostek samorządu terytorialnego, aby mogły one właściwie wykonywać zadania oświatowe. Obecnie poziom wsparcia budżetu państwa, przede wszystkim w postaci subwencji oświatowej, w pokryciu wydatków bieżących na zadania oświatowe objęte subwencją wynosi ok. 80%. Subwencja oświatowa jest więc głównym źródłem finansowania tych zadań.

Zgodnie z ustawą o dochodach jednostek samorządu terytorialnego, część oświatowa subwencji ogólnej jest ustalana z uwzględnieniem realizowanych przez samorząd terytorialny zadań oświatowych. Ewentualna zmiana subwencji będzie adekwatna do zmiany zadań oświatowych i tym samym zmiany koniecznych do ponoszenia wydatków. Spodziewana mniejsza liczba uczniów w szkołach oznaczać będzie mniej oddziałów klasowych i tym samym mniejsze wydatki. Tam gdzie taki efekt nie będzie zachodził, tj. w jednooddziałowych szkołach podstawowych, rozważyć należy odpowiednie zwiększenie części oświatowej subwencji ogólnej dla tych samorządów, w których klasy pierwsze od września 2016 r. będą małoliczne, tak aby pokryć konieczne do ponoszenia wydatki na wynagrodzenia nauczycieli prowadzących proces dydaktyczny w tych oddziałach. Ze względu na specyfikę podziału subwencji oświatowej, rozwiązanie takie mogłoby być zastosowane od 2017 r.

Drugim co do istotności transferem z budżetu państwa jest tzw. „dotacja przedszkolna”. Jest ona naliczana na każdego ucznia objętego wychowaniem przedszkolnym bez względu na wiek, w tym również dziecko sześciolatnie. Jeśli liczba dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym wzrośnie, a tego należy się spodziewać, wzrośnie również wysokość dotacji przedszkolnej przekazywanej gminom.

Projekt ustawy zakłada zwiększenie obowiązującej w 2016 r. wysokości kwoty rocznej dotacji na każde dziecko objęte wychowaniem przedszkolnym, określonej w art. 11 ustawy z dnia 13 czerwca 2013 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz niektórych innych ustaw, z poziomu 1 305 zł do 1 370 zł. Skutki takiego podwyższenia wynosić będą ok. 74 mln zł, co oznacza, że gminy otrzymają w roku 2016 dotację na rozwój wychowania przedszkolnego większą o 5% niż gdyby pozostawiono obecną wysokość kwoty rocznej dotacji na dziecko.

Podwyższenie kwoty rocznej dotacji na dziecko nie spowoduje przekroczenia limitów wydatków budżetu państwa przewidzianych w art. 16 ustawy z dnia 13 czerwca 2013 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz niektórych innych ustaw. Co więcej, łączna kwota wydatków budżetu państwa w ramach ww. dotacji celowej nie będzie większa niż kwota zaplanowana w rezerwie celowej poz. 52 „Zwiększenie dostępności wychowania przedszkolnego” w projekcie ustawy budżetowej na rok 2016 przesłanym do Sejmu poprzedniej kadencji.

W zakresie wydatków pokrywanych przez samorządy terytorialne spoza subwencji oświatowej czy dotacji celowych, należy zauważyć, że jeszcze dwa lata temu liczba dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym była o ok. 14% wyższa. Przy założeniu, że część dzieci sześciolletnich, wcale nie taka duża, rozpoczęłaby edukację szkolną, liczba dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w wieku od 3 do 6 lat byłaby porównywalna do roku 2013. Istotne jest przy tym, że w najbliższych latach populacja dzieci w wieku od 3 do 6 lat będzie znacznie mniejsza niż w roku bieżącym. Już w przyszłym roku populacja dzieci w wieku od 3 do 6 lat będzie mniejsza o 64 tys. dzieci w stosunku do roku obecnego. W kolejnym roku, 2017, będzie to już ponad 112 tys. dzieci mniej niż w roku 2015.

Spodziewając się większej liczby dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym, oprócz finansowania wydatków związanych z opieką przedszkolną, należy również podnieść kwestię dostępnych miejsc wychowania przedszkolnego. Jak już wspomniano, obecnie mamy ok. 1 141 tys. dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym. Jest to mniej o 156 tys. dzieci niż w roku 2013, kiedy to prawie 1,3 mln dzieci było objętych opieką w placówkach wychowania przedszkolnego. Wiele miejsc, w których prowadzono opiekę przedszkolną w formie oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych uległo zamianie na oddziały klas I, w których uczą się sześciolatki. Miejsca te można stosunkowo łatwo wykorzystać w przyszłości dla potrzeb wychowania przedszkolnego. Niezależnie od powyższego, w publicznych przedszkolach i innych formach wychowania przedszkolnego wykazanych jest obecnie od 40 do 50 tys. wolnych miejsc. Do tego można wspomnieć o ok. 90 tys. wolnych miejsc w przedszkolach niepublicznych.

Przesunięcie terminu przekształcenia oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych w przedszkola na 1 września 2019 r. umożliwi stworzenie w sposób stosunkowo prosty znacznej liczby miejsc wychowania przedszkolnego już od września 2016 r. Liczba dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w roku 2013 w oddziałach przedszkolnych w szkołach podstawowych była wyższa o ponad 100 tys. od liczby dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w tych formach w roku bieżącym.

W ostatnich dwóch latach liczba etatów nauczycieli wzrosła o ponad 23 tys., z czego liczba etatów nauczycieli stażystów o prawie 10 tys. Jest to efekt przede wszystkim objęcia obowiązkiem szkolnym dzieci sześciolletnich.

Potrzeby w zakresie koniecznej liczby nauczycieli prowadzących proces dydaktyczny w klasach I szkół podstawowych od września 2016 r. (i odpowiednio w kolejnych latach w klasach starszych) niewątpliwie będą mniejsze. Jednak spodziewany spadek liczby dzieci w klasach pierwszych nie będzie skutkował spadkiem liczby oddziałów klas I w podobnej skali. Jednocześnie konieczne będzie zatrudnienie większej liczby nauczycieli w przedszkolach, oddziałach przedszkolnych w szkołach podstawowych i innych formach wychowania

przedszkolnego. Ostatecznie łączna liczba dzieci w wieku szkolnym i przedszkolnym objętych edukacją, niezależnie od tego gdzie będzie przebywał sześciolatek, będzie podobna. Nauczycieli nauczania początkowego nie trzeba będzie zwalniać ze szkół, żeby następnie zatrudnić ich w przedszkolu. Zgodnie bowiem z przepisami ustawy – Karta Nauczyciela, nauczyciel zatrudniony na podstawie mianowania może być przeniesiony na własną prośbę lub z urzędu za jego zgodą ze szkoły do przedszkola . W celu zapewnienia obsady na stanowisku nauczyciela z wymaganymi kwalifikacjami, przeniesienia nauczyciela może także dokonać organ prowadzący szkołę. W takim przypadku niepotrzebna jest zgoda nauczyciela, a przeniesienie może być dokonane na okres nie dłuższy niż 3 lata.

Nie ma problemu z przygotowaniem merytorycznym do wykonywania zawodu nauczyciela w przedszkolu (edukacja przedszkolna) oraz do nauczania w klasach I-III szkoły podstawowej (I etap edukacyjny). Jest ono realizowane na studiach w zakresie pedagogiki lub innych zapewniających przygotowanie do pracy w obszarze edukacji elementarnej, których efekty kształcenia uwzględniają nabycie podstawowej wiedzy i umiejętności z zakresu języka polskiego, matematyki oraz przyrody (w tym umiejętności tworzenia tekstów, prowadzenia rozumowań matematycznych, ilustracji zjawisk przyrody za pomocą doświadczeń). Nabycie tych kompetencji jest warunkiem przystąpienia do przygotowania dydaktycznego do realizacji podstawy programowej wychowania przedszkolnego i podstawy programowej kształcenia ogólnego dla I etapu edukacyjnego. Kształcenie obejmuje jednocześnie przygotowanie do wykonywania zawodu nauczyciela w przedszkolu oraz do nauczania w klasach I-III szkoły podstawowej.

IX. Zgodność z prawem Unii Europejskiej

Przedmiot projektowanej regulacji nie jest objęty prawem Unii Europejskiej.